



Nieuwsbrief AWP NN

Academische Werkplaats Publieke Gezondheid Noord-Nederland

Nr. 1, juni 2013

Achtergrond

De Academische Werkplaats Publieke Gezondheid Noord-Nederland (AWPG NN) is een samenwerkingsverband van:

- de drie Noordelijke GGDen: Fryslân, Groningen en Drenthe
- het RIVM (Centrum Gezondheid en Maatschappij)
- de Rijksuniversiteit Groningen (Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen: Culturele Geografie, Demografie, Economische Geografie en Planologie)
- het Universitair Medisch Centrum Groningen (UMCG: Afdeling Gezondheidswetenschappen/Sociale Geneeskunde),
- de Noordelijke Hogescholen NHL, Stenden en Hanze
- het Kennisnetwerk Krimp Noord-Nederland en
- Healthy Ageing Network Noord-Nederland

De AWPG is een nationaal stimuleringsprogramma van ZonMw om de samenwerking tussen lokaal beleid, onderzoek en praktijk te versterken. Doel is om te komen tot wetenschappelijk onderbouwde praktijk en lokaal beleid op het gebied van gezondheid en welzijn. Thema's van de AWPG in Noord-Nederland zijn kennis en beleid van publieke gezondheid op het platteland met bijzondere aandacht voor de demografische krimp.

Deze interne nieuwsbrief verschijnt in principe vier keer per jaar en wordt verzorgd door de bovenstaande samenwerkende organisaties binnen de AWPG NN. Veel leesplezier!

Jan Bleeker, coördinator AWPG NN

Even voorstellen: projectleider Nynke van Zanden

Nynke van Zanden is onlangs gestart als projectleider van de Academische Werkplaats Publieke Gezondheid Noord-Nederland. De komende twee jaar gaat zij aan de slag om de coördinerende infrastructuur voor de werkplaats op te zetten. De bedoeling is om in het Noorden te komen tot verdere en intensievere samenwerking en afstemming tussen de GGDen, universiteit en hogescholen, gemeenten, provincie en uitvoeringsorganisaties. De ambitie is om vanuit deze gezamenlijk gedragen kennisorganisatie de publieke gezondheid in de drie Noordelijke provincies te versterken.



Nynke pakt het projectleiderschap op vanuit haar jarenlange ervaring als epidemioloog. Begin jaren negentig is ze gestart in Vlaardingen bij GGD Nieuwe Waterweg Noord en via een paar jaar freelancen is ze in 2003 bij de GGD Drenthe terecht gekomen.

Nynke: "Wat mij altijd geboeid heeft in mijn werk, is om vanuit epidemiologisch onderzoek de resultaten zodanig te brengen dat ze bruikbaar en toepasbaar zijn voor het beleid en in de praktijk. Dat vraagt veel en voortdurende investering in afstemming van onderzoek vooraf en bespreking van de resultaten met gebruikers, met name gemeenten, na afloop. Deze ervaring en de kennis die ik heb opgedaan vanuit de opleiding Master of Public Health, zet ik met veel plezier in voor het realiseren van de Academische Werkplaats in Noord-Nederland.

Naast de werkzaamheden als projectleider blijf ik nog twee dagen in de week epidemioloog bij de GGD Drenthe en ben ik voorzitter van de landelijke vakgroep van GGD-epidemiologen. De GGD Drenthe is vooralsnog mijn uitvalsbasis en daar ben ik bereikbaar via email n.van.zanden@ggddrenthe.nl of telefonisch 0592-306300.

En als laatste tipje van de sluier: ik ben 49 jaar en woon in Appelscha."

Onderzoek Smallingerland afgerond

De doelgroepenanalyse voor de ketenaanpak van kinderen met overgewicht in de gemeente Smallingerland is afgerond. Dit onderzoek vond plaats met een onderzoeksvoucher van ZonMw vanuit het onderzoeksprogramma Academische Werkplaatsen Publieke Gezondheid. Voor dit kwalitatieve onderzoek is gekozen voor een combinatie van focusgroepinterviews en semigestructureerde interviews. De doelgroep voor het onderzoek bestond uit ouders van kinderen die op de leeftijd van 0 tot 8 jaar professioneel begeleid waren.

Belangrijkste resultaten zijn dat ouders vinden dat de gezondheid en het welzijn van hun kind in eerste instantie hun eigen verantwoordelijkheid is bij het bereiken van een gezond gewicht. Zij zien echter ook een rol weggelegd voor de omgeving van het kind: de school en de fysieke omgeving in de buurt.

Als de jeugdgezondheidszorg constateert dat een kind te zwaar is, hebben ouders daar geen moeite mee. Een niet-afwijzende, maar positieve benadering van de arts of verpleegkundige en concrete voorbeelden werken positief op ouders. Ouders die voor de eerste keer geconfronteerd worden met de boodschap dat het kind overgewicht heeft, willen weten wat dat betekent voor het dagelijks leven en op de (middel)lange termijn. Ook willen ouders weten hoe zij zelf in positieve zin kunnen bijdragen. Ouders die al langere tijd geconfronteerd worden met de boodschap dat het kind overgewicht heeft, kennen de informatie en de adviezen voor doorverwijzing. Ze hebben inmiddels wel gemerkt dat daarmee voor hun situatie geen oplossing wordt geboden. Zij willen hun zorgen, angst of frustratie kunnen bespreken; zij willen als ouder gehoord worden. Echter zonder daarbij het gevoel te hebben dat zij of hun kind worden beoordeeld. Ouders willen dit lang niet altijd in aanwezigheid van het kind bespreken. Het wordt als belastend voor het kind ervaren om steeds geconfronteerd te worden met overgewicht. Ouders zijn bang dat een sterke nadruk op overgewicht en de leefstijl, leidt tot anorexia of een ander eetprobleem.

Een doorverwijzing naar een diëtist roept bij sommige ouders een beeld op dat zij voornamelijk informatie over gezonde en ongezonde voeding krijgen. Dat beeld sluit niet aan op de zorgen, de angst,

het gevoel van medelijden of de frustratie die zij zelf ervaren als ouder in relatie tot hun kind. De begeleiding door de diëtist geeft de ouders wel zicht op ingesleten routines en geeft structuur geeft aan het dagelijks leven. Een boodschap van een derde komt bovendien beter aan bij het kind dan wanneer de ouder deze brengt en het kind wordt zich bewust van een gezonde leefstijl door de actieve houding die gevraagd wordt.

Beweegprogramma's sluiten niet altijd aan op de individuele behoefte van een kind. Ze zijn bovendien eindig en kunnen stigmatiserend werken. Ouders voelen meer voor activiteiten die voor iedereen toegankelijk zijn, waar kinderen op een speelse manier bewust worden gemaakt van een gezonde leefstijl en ook fysiek worden uitgedaagd. Die fysieke uitdaging mag zowel georganiseerd als ongeorganiseerd in de fysieke leefomgeving plaatsvinden.

Ouders willen een aanpak, die hen en het kind het gevoel geeft dat ze in één traject zitten, ook al is de aanpak multidisciplinair. De aanpak is afgestemd op het individuele kind. De behoefte bepaalt de ouder in samenwerking met een contactpersoon, die vervolgens het programma organiseert. Ouders zijn bereid financieel bij te dragen als dat nodig is en mogelijk is. De afgelopen jaren is in gezinnen, die niet in aanmerking komen voor bijzondere bijstand voor bijvoorbeeld sportuitgaven, de financiële druk toegenomen.

Afstemming

a. TNO. Commitment Urban Strategic Planning Active and Healthy Ageing

Het consortium Urban Strategic Planning for Active and Healthy Ageing (USP Age) heeft op initiatief van TNO contact met de Academische werkplaats opgenomen om nieuwe gezamenlijke projecten te formuleren. Het USP Age gaat de uitdaging aan om met stedenbouwkundige en gebiedsgerichte innovaties te bouwen aan leefomgevingen die de gezondheid, het welbevinden en de maatschappelijke participatie van ouderen bevorderen. Voor de toekomst ziet USP Age een steeds verdergaande (en noodzakelijke) vervlechting tussen de zorg, preventie, omgeving en wonen op lokaal niveau. De AWPG NN en USP Age hebben afgesproken de afstemming te zoeken bij projecten.

b. Healthy Ageing

Met het Healthy Ageing Network Noord Nederland (in de personen van programmadirecteur Joost Degenaar en Cees van der Schans, lector Transparante Zorgverlening) is nader overlegd over de invulling van de samenwerking. We hebben afgesproken om eerst samen te gaan werken binnen projecten en volgend jaar te bezien of het mogelijk is om een zorginnovatiewerkplaats te koppelen aan de AWPG NN. In een zorginnovatiewerkplaats beantwoorden onderzoekers, docenten, studenten, bedrijven en instellingen de vragen die in de gezondheidszorg spelen. Ziektepreventie, het reduceren van de zorgkosten, bewegings- en voedingsvraagstukken en personeelstekorten, het is slechts een greep uit de problemen die om een antwoord schreeuwen. Het Ministerie van Onderwijs trekt voor deze initiatieven vier miljoen subsidie uit. De instanties die zich als partner aan het expertisecentrum hebben verbonden, leggen daar de komende vier jaar gezamenlijk twaalf miljoen bij.

Daarnaast heeft nadere afstemming plaats gevonden met de University Campus Fryslân, de MCL Academie en de Game Academy over verdere samenwerking. In een volgende nieuwsbrief hopen we hier op terug te komen.

Samenwerking

a. TNO

Het Zorginstituut Nederland (mw. Dr. Marian Kaljouw) heeft TNO een project gegund met als titel 'Indicatie van de zorgvraag 2030: prognoses van epidemiologie en functioneren'. Het project heeft als doel prognoses te maken van de omvang van chronische aandoeningen en beperkingen in het functioneren van bevolking in 2030. TNO wil in een aantal gebieden (broedplaatsen) in Nederland schetsen aan welke competenties van zorgprofessionals in 2030 behoefte zal zijn om zorg te leveren aan mensen met een chronische aandoeningen en/of beperkingen.. Daarvoor wil zij onder andere gebruik maken van prognoses van de vraag naar zorg in die gebieden. De commissie heeft vooralsnog 3 potentiële broedplaatsen in het vizier: 1. Provincie Fryslân, 2. Regio Vechtdal, 3. Amsterdam Noord. De werkplaats heeft relevante Friese data aangeleverd. Binnenkort vindt de oplevering van het project plaats.

b. GGD Groningen

De GGD Groningen voert een project uit bij zwangere vrouwen met subsidiering vanuit ZonMw. Het project heeft als doel om deze groep zwangere vrouwen tot leefstijlverandering aan te zetten zodat zij hun zwangerschap op gezonde wijze kunnen doormaken. Binnen de gemeente Groningen liggen goede kansen om het project te borgen binnen een CJG setting. ZonMw heeft de GGD Groningen gevraagd de ervaringen in de samenwerking Beleid, Onderzoek en Praktijk in te brengen in de AWPG NN.

c. RIVM Centrum Gezondheid en Maatschappij; verdiepende krimpstudie

Het RIVM heeft een voorstel ontwikkeld voor een verdiepende studie over gezondheid in krimpregio's (Noord-Oost Groningen, Parkstad Limburg en Zeeuws Vlaanderen). In deze studie ligt de nadruk op het vinden van verklaringen voor de gevonden gezondheidsverschillen tussen de krimpregio's en de rest van Nederland. Het project bestaat uit twee delen: een landelijk deel en een regionaal deel. Voor het regionale deel wordt per krimpregio nog gezocht naar aanvullende financiering. Het RIVM en AWPG NN werken samen aan de verdere uitwerking van regionale voorstellen voor Noord-Nederland.

Het landelijke deel wordt gefinancierd door VWS en BZK. Binnen dat landelijke deel voert de Rijksuniversiteit Groningen, Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen een onderzoek uit naar de rol van selectieve migratie in het ontstaan van gezondheidsachterstanden. Is het zo dat gezonde mensen uit de krimpregio's wegtrekken en ongezonde mensen naar de krimpregio's gaan? Een presentatie over dit onderzoek vindt plaats tijdens de 'International Conference on Population Geographies' (25-28 juni 2013 te Groningen). Tijdens dit congres is er ook speciale aandacht voor het thema bevolkingsafname (zie ook: <http://www.rug.nl/research/ursi/events/icpg2013/>).

d. RIVM Centrum voor Voeding, Preventie en Zorg

Dit centrum wil onderzoek gaan doen naar de vraag of dagopvang de kostengroei van de curatieve en langdurige zorg van mensen met dementie vermindert. Tot op heden is er nog maar weinig bekend over de mate waarin dagopvang kan leiden tot uitstel van verpleeghuisopname, en dus de mate waarin dagopvang de kostengroei van de langdurige zorg kan terugdringen. Het is daarnaast nog niet bekend in hoeverre het effect van dagopvang op zorgboerderijen op de zorgkosten verschilt van die van reguliere dagopvang. In het kader van dit onderzoek heeft de AWPGNN een eerste contact gelegd met het Friese Zorgkantoor.

e. RIVM Gezondheid en Maatschappij: onderzoek naar de samenstelling van een sociale index in relatie tot lokale gezondheidsprofielen

Gemeenten krijgen de komende jaren te maken met een aantal transities binnen het sociale domein:

1. Jeugdzorg: onder gemeentelijke verantwoordelijkheid brengen van taken van Provincie en Rijk op het terrein van jeugdzorg
2. AWBZ: overhevelen van begeleiding en onderdelen van verzorging uit de AWBZ naar de gemeenten in de WMO
3. Participatie: sociale werkvoorziening en ongeschiktheiduitkeringen gaan, samen met bestaande gemeentelijke taken in de WWB, over in één Participatiewet onder gemeentelijke verantwoordelijkheid.

Uit inventarisaties van GGD NL en BMC blijkt dat gemeenten geen goed zicht hebben op de ontwikkelingen die op hen af komen en op welke wijze daar op aan te sluiten met beleid op het sociale domein. Het blijft bij steekwoorden als 'integraal' en 'één gezin, één regisseur, één plan'. We willen de behoefte aan kennis en informatie van gemeenten gaan onderzoeken over het beleidsterrein 'sociale domein'. Dit ten behoeve het gebruik van deze index voor beleidsondersteuning.

Op basis van de informatie en kennis kunnen GGDen de gemeenten ondersteunen bij verdere vormgeving van het beleid op het sociale domein door o.a. een relatie te leggen met ontwikkelingen rondom de demografische krimp. We denken hierbij aan een kwetsbaarheidanalyse door middel van modellering en scenarioanalyses.

Op dit moment werkt het centrum G&M van het RIVM op verzoek van VWS aan een voorstel om vanuit beschikbare informatie en kennis over volksgezondheid en zorg gemeentelijke profielen te maken ter ondersteuning van het lokale beleid. De AWPG NN en G&M willen de sociale index laten aansluiten bij de gezondheidsprofielen.

Met de uitvoering van dit onderzoek leveren we vanuit de AWPG NN een belangrijke bijdrage aan de samenwerking BOP. Daarnaast biedt het onderzoek de mogelijkheid voor de AWPG NN om bij gemeenten 'aan tafel' te komen en de vraaggerichte manier van werken verder te ontwikkelen.

Voorgenomen activiteiten

Binnen de AWPG NN proberen we praktische beleidsvragen op het brede gebied van de volksgezondheid op een wetenschappelijke manier te beantwoorden. De verworven kennis dient direct toepasbaar te zijn binnen de praktijk. Op dit moment bereiden we een symposium voor dat gericht zal zijn op alle Noordelijke gemeenten. Tijdens dit symposium willen de mogelijkheden van de AWPG NN voor het voetlicht brengen, aandacht schenken aan het sociale domein en de krimpproblematiek nader inkleuren. Daarnaast willen we op het symposium helderder voor ogen krijgen op welke wijze we beleidsrelevante vragen bij gemeenten boven water kunnen krijgen.